

Sygn. akt III AUa 1941/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 kwietnia 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący	SSA Antonina Grymel (spr.)
Sędziowie	SSA Marek Procek SSA Jolanta Pietrzak
Protokolant	Ewa Bury

po rozpoznaniu w dniu 9 kwietnia 2013r. w Katowicach

sprawy z odwołania H. J. (H. J.)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

o ekwiwalent pieniężny z tytułu prawa do bezpłatnego węgla

na skutek apelacji ubezpieczonego H. J.

od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gliwicach

z dnia 10 lipca 2012r. sygn. akt VIII U 1840/12

zmienia zaskarżony wyrok oraz poprzedzając go decyzję organu rentowego i przyznaje ubezpieczonemu H. J. prawo do ekwiwalentu pieniężnego z tytułu prawa do bezpłatnego węgla w wymiarze 3 ton rocznie za lata 2010 i 2011.

/-/SSA M.Procek /-/SSA A.Grymel /-/SSA J.Pietrzak

Sędzia Przewodniczący Sędzia

Sygn. akt III AUa 1941/12

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 26 kwietnia 2012r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. odmówił H. J. prawa do wypłaty ekwiwalentu pieniężnego z tytułu prawa do bezpłatnego węgla wskazując, iż ponieważ do podstawy wymiaru jego świadczenia została doliczona pełna wartość deputatu węglowego, brak podstaw prawnych do wypłaty ekwiwalentu pieniężnego z tytułu prawa do bezpłatnego węgla za lata 2010-2011.

W odwołaniu od powyższej decyzji ubezpieczony domagał się jej zmiany

i przyznania prawa do ekwiwalentu pieniężnego z tytułu węgla za lata 2010-2011.

Organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania powołując się na okoliczności przytoczone w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji.

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gliwicach wyrokiem z dnia 10 lipca 2012r. oddalił odwołanie.

Swoje rozstrzygnięcie Sąd Okręgowy poprzedził ustaleniem, iż H. J. był zatrudniony w Przedsiębiorstwie (...) w B. od 8 października 1974r., przy czym od 1 grudnia 2000r. przebywał na urlopie górniczym.

Od (...) jest uprawniony do emerytury górniczej.

W dniu 26 marca 2012r. złożył w organie rentowym wniosek o wypłatę ekwiwalentu pieniężnego z tytułu prawa do bezpłatnego węgla za lata 2010-2011r.

Zaskarżoną decyzją odmówiono uwzględnienia powyższego wniosku.

Sąd I instancji podał także, iż Przedsiębiorstwo (...) w B. było objęte Układem Zbiorowym Pracy dla Pracowników Zakładów (...) z dnia 21 grudnia 1991r. i figuruje w załączniku nr 1 do tegoż Układu w pkt 26 – w brzmieniu ustalonym protokołem dodatkowym nr 7 z dnia 21 listopada 1995r.

Z informacji nadesłanej przez Państwową Inspekcję Pracy Okręgowy Inspektorat Pracy w K. wynika, iż w dniu 30 września 1996r. do rejestru układów wpisany został układ zbiorowy pracy dla Przedsiębiorstwa (...) S.A. w B. z dnia 1 lutego 1996r. Następnie 16 czerwca 2003r. do rejestru został wpisany kolejny układ zbiorowy pracy dla Przedsiębiorstwa (...) S.A.

w B. zawarty w dniu 17 kwietnia 2003r. Cytowane układy nie regulowały uprawnień emerytów do deputatu węglowego.

Ponadto, do Państwowej Inspekcji Pracy nie wpłynęła informacja, iż Przedsiębiorstwo (...) S.A. w B. zawarło porozumienie o odstąpieniu, o którym mowa w art. 9 ust. 3 ustawy z dnia 29 września 1994r. o zmianie ustawy Kodeks pracy (Dz. U. nr 113, poz. 547).

Sąd Okręgowy ustalił również, iż kwestia uprawnień ubezpieczonego do wypłaty ekwiwalentu pieniężnego z tytułu prawa do bezpłatnego węgla przysługującego emerytom i rencistom za lata 2008-2009 była już przedmiotem rozpoznania przed tym samym Sądem, który wyrokiem z dnia 9 września 2011r.

w sprawie sygn. akt VIII U 1256/11 przyznał mu prawo do ekwiwalentu pieniężnego

z tytułu prawa do bezpłatnego węgla za lata 2008-2009, jednak na skutek apelacji organu rentowego wyrok ten został zmieniony wyrokiem Sądu Apelacyjnego

w Katowicach z dnia 5 lipca 2012r. w sprawie sygn. akt III AUa 2457/11, którym oddalono odwołanie ubezpieczonego.

Przechodząc do rozważań Sąd I instancji wskazał, iż podstawę prawną żądania H. J. stanowi ustawa z dnia 6 lipca 2007r. o ekwiwalencie pieniężnym z tytułu prawa do bezpłatnego węgla dla osób uprawnionych

z przedsiębiorstw robót górniczych (Dz. U. nr 147, poz. 1031), będąca kontynuacją rozwiązań prawnych zapoczątkowanych przez art. 55 ustawy z dnia 26 listopada 1998r. o dostosowaniu górnictwa węgla kamiennego do funkcjonowania

w warunkach gospodarki rynkowej oraz szczególnych uprawnieniach i zadaniach gmin górniczych (Dz. U. nr 162, poz. 1112 ze zm.) i przyjętych w kolejnych aktach restrukturyzacyjnych, tj. w ustawie z dnia 28 listopada 2003r. o restrukturyzacji górnictwa węgla kamiennego w latach 2003-2006 (Dz. U. nr 210, poz. 2037)

i w ustawie z dnia 7 września 2007r. o funkcjonowaniu górnictwa węgla kamiennego w latach 2008-2015 (Dz. U. nr 192, poz. 1379) co do uprawnień emerytów i rencistów do ekwiwalentu pieniężnego z tytułu węgla deputatowego.

Regulacje ustawy z dnia 6 lipca 2007r. stanowią dopełnienie powyższych rozwiązań w kierunku wskazanym przez Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia

12 grudnia 2005r. (SK 20/04, OTK-A 2005/11/183), gdzie stwierdzono, iż art. 55

ust. 1 cytowanej ustawy z dnia 26 listopada 1998r. o dostosowaniu górnictwa węgla kamiennego do funkcjonowania w warunkach gospodarki rynkowej oraz szczególnych uprawnieniach i zadaniach gmin górniczych, w brzmieniu nadanym przez art. 4 pkt 2 ustawy z dnia 21 grudnia 2001r. o zmianie ustaw: o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, Prawo energetyczne, o partiach politycznych,

o dostosowaniu górnictwa węgla kamiennego do funkcjonowania w warunkach gospodarki rynkowej oraz szczególnych uprawnieniach i zadaniach gmin górniczych, o zmianie niektórych ustaw związanych z funkcjonowaniem administracji publicznej, Prawo telekomunikacyjne, o komercjalizacji, restrukturyzacji i prywatyzacji przedsiębiorstwa państwowego "Polskie Koleje Państwowe", o spółdzielniach mieszkaniowych, o jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych, Ordynacja wyborcza do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej, o przebudowie i modernizacji technicznej oraz finansowaniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej w latach 2001-2006, o zmianie ustawy o zamówieniach publicznych oraz o utracie mocy ustawy o kasach oszczędnościowo-budowlanych

i wspieraniu przez państwo oszczędzania na cele mieszkaniowe (Dz. U. nr 154, poz. 1802), obowiązującym do dnia wejścia w życie ustawy z dnia 5 grudnia 2002r.

o zmianie ustawy o dostosowaniu górnictwa węgla kamiennego do funkcjonowania w warunkach gospodarki rynkowej oraz szczególnych uprawnieniach i zadaniach gmin górniczych (Dz. U. nr 238, poz. 2020), w części obejmującej zwrot: "z kopalń całkowicie likwidowanych", jest niezgodny z art. 64 ust. 2 w związku z art. 32 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Przepis art. 1 ustawy z dnia 6 lipca 2007r. o ekwiwalencie pieniężnym z tytułu prawa do bezpłatnego węgla dla osób uprawnionych z przedsiębiorstw robót górniczych dotyczy podjęcia przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych, zainicjowanej w chwili wejścia w życie art. 55 ustawy dostosowawczej z dnia 26 listopada 1998r., tj. w dniu 14 stycznia 1999r., a zaniechanej z dniem 31 grudnia 2001r., formy wypłaty ekwiwalentu pieniężnego.

Sąd I instancji zaznaczył, iż zgodnie z przepisami powołanej ustawy z dnia 6 lipca 2007r. ekwiwalent pieniężny z tytułu prawa do bezpłatnego węgla za lata 2002-2015 przysługuje osobie uprawnionej, czyli zgodnie z art. 2 emerytowi

i renciście mającemu ustalone prawo do emerytury lub renty, którzy pobierali bezpłatny węgiel w naturze od przedsiębiorstw robót (...) lub przeszli na emeryturę lub rentę z tych przedsiębiorstw oraz wdowy, wdowców i sieroty mających ustalone prawo do renty rodzinnej po byłych pracownikach przedsiębiorstw robót (...), uprawnionych do bezpłatnego węgla na podstawie Układu Zbiorowego Pracy dla pracowników zakładów (...) z dnia 21 grudnia 1991r. i którzy uzyskali emeryturę lub rentę przed dniem 1 stycznia 2007r., a po dniu 31 grudnia 2001r. nie pobierali ekwiwalentu.

Zgodnie z kolei z art. 7 ekwiwalent wypłaca Zakład Ubezpieczeń Społecznych, zgodnie z harmonogramem, o którym mowa w ust. 7, na wniosek osoby uprawnionej, do którego należy dołączyć dokument potwierdzający uprawnienie do ekwiwalentu

i określający jego wysokość oraz oświadczenie osoby uprawnionej o niepobieraniu w latach 2002-2007 lub za ich część, ekwiwalentu lub bezpłatnego węgla w naturze.

Reasumując Sąd Okręgowy stwierdził, iż aby wnioskujący mógł nabyć prawo do przedmiotowego ekwiwalentu, musi wykazać, iż:

- 1) był pracownikiem zakładu robót górniczych, z którego przeszedł na emeryturę lub rentę z tego zakładu, albo pobierał ekwiwalent jako emeryt lub rencista;
- 2) uzyskał prawo do emerytury lub renty przed dniem 1 stycznia 2007r.;
- 3) jako emeryt bądź rencista był uprawniony do bezpłatnego deputatu węglowego, a uprawnienie do bezpłatnego węgla przysługiwało na podstawie Układu Zbiorowego Pracy dla Pracowników Zakładów(...) z dnia 21 grudnia 1991r.;

4) prawo do bezpłatnego węgla nie zostało zaspokojone przed dniem wejścia w życie ustawy.

Nadto wnioskujący musi złożyć stosowny dokument potwierdzający prawo do deputatu i złożyć oświadczenie, że z tego prawa nie korzystał po 2002r.

Ubezpieczony w czasie zatrudnienia otrzymywał węgiel deputatowy na podstawie Układu Zbiorowego Pracy dla Pracowników Zakładów (...) z dnia 21 grudnia 1991r., którego art. 22 przewidywał uprawnienia do węgla deputatowego dla emerytów i rencistów.

Postanowienia powyższego Układu przestały wiązać z dniem 23 listopada 2002r. w związku z wypowiedzeniem go i utratą mocy obowiązującej przez art. 241⁽⁷⁾ § 4 kp z uwagi na orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego z dnia 18 listopada 2002r. (K 37/01). Z uwagi jednak na fakt, iż przepisy ustawy z 6 lipca 2007r. są kontynuacją przyjętych przez ustawodawcę rozwiązań dotyczących wypłaty emerytom i rencistom ekwiwalentu z tytułu prawa do bezpłatnego węgla przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych istotne jest, iż w dacie 14 stycznia 1999r. ubezpieczony był pracownikiem pobierającym na podstawie Układu Zbiorowego Pracy dla Pracowników Zakładów (...) z dnia 21 grudnia 1991r. bezpłatny węgiel.

Ustawa z dnia 29 września 1994r. o zmianie ustawy Kodeks pracy oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. nr 113, poz. 547) w art. 9 uregulowała zasady obowiązywania układów zbiorowych pracy zawartych przed dniem wejścia w życie ustawy. Przepis jej art. 9 ust. 3 stanowił, iż do upływu terminu przewidzianego

w ust. 1 tego samego przepisu strony uprawnione do zawarcia zakładowego układu zbiorowego pracy mogły zawrzeć porozumienie o włączeniu uprawnień i świadczeń określonych w układzie lub porozumieniu o przystąpieniu do układu, zawartych przed dniem 1 stycznia 1987r., do zakładowego układu zbiorowego pracy albo o odstąpieniu od stosowania tych uprawnień i świadczeń.

Protokołem dodatkowym nr 7 z dnia 21 listopada 1995r. do Układu Zbiorowego Pracy dla Pracowników Zakładów(...) z dnia 21 grudnia 1991r. zmieniono treść jego art. 22, którego ust. 2 stanowił odtąd, iż uprawnienia do bezpłatnego węgla w naturze – z zastrzeżeniem art. 44⁽¹⁾ – przysługują zamieszkałym w kraju emerytom i rencistom w wymiarze:

1) 2,5 tony rocznie, których uprawnienia powstały na podstawie Układu Zbiorowego Pracy dla (...) z dnia 1 lutego 1980r. i którzy korzystali z nich 25 listopada 1995r.,

2) 3 tony rocznie, których uprawnienia powstały na podstawie Układu Zbiorowego Pracy dla Pracowników Zakładów(...) z dnia 21 grudnia 1991r.

W nowym brzmieniu art. 22 Układu odwoływał się zatem do jego art. 44⁽¹⁾, który stanowił, iż od dnia 26 listopada 1995r. postanowienia art. 22 nie dotyczą jednostek, które do dnia 25 listopada 1995r. w swoich zakładowych układach zbiorowych pracy odstąpiły, na podstawie art. 9 ust. 3 ustawy z dnia 29 września 1994r. o zmianie ustawy Kodeks pracy oraz zmianie niektórych ustaw, od stosowania świadczeń, o których mowa w art. 22 ust. 2 pkt 1 w wymiarze i na zasadach określonych w Układzie Zbiorowym Pracy dla (...) z dnia 1 lutego 1980r.

W ocenie Sądu I instancji, przepis art. 9 ust. 3 ustawy z dnia 29 września 1994r. koresponduje z art. 22 i 44⁽¹⁾ Układu Zbiorowego Pracy dla Pracowników Zakładów (...) z dnia 21 grudnia 1991r. w brzmieniu ustalonym protokołem dodatkowym nr 7, z których wynika, iż strony uprawnione do zawarcia zakładowego układu zbiorowego pracy zawarły porozumienie o włączeniu uprawnień w zakresie węgla deputatowego określonych w Układzie z dnia 1 lutego 1980r., ale równocześnie zastrzegły, że postanowień o deputacie węglowym dla emerytów

i rencistów, którzy przeszli na te świadczenia w czasie obowiązywania Układu Zbiorowego Pracy dla (...) z dnia 1 lutego 1980r., nie stosuje się w jednostkach, które w swoich zakładowych układach zbiorowych pracy odstąpiły na podstawie art. 9 ust. 3 ustawy z dnia 29 września 1994r. od świadczeń w zakresie węgla deputatowego dla emerytów i rencistów na zasadach określonych w Układzie Zbiorowym Pracy dla (...) z dnia 1 lutego 1980r.

Według Sądu I instancji, powołane wyżej przepisy nie dawały uprawnienia do odstąpienia od postanowień Układu Zbiorowego Pracy dla Pracowników Zakładów (...) z dnia 21 grudnia 1991r. Takie stanowisko zajął także Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 12 września 2000r. (I PKN 437/00, OSNP 2002/7/162), w którym dokonano analizy przepisu art. 9 ust. 3 ustawy z dnia 29 września 1994r.

Odmierna interpretacja przepisu art. 22 w związku z art. 44⁽¹⁾ Układu Zbiorowego Pracy dla Pracowników Zakładów (...) w brzmieniu ustalonym protokołem dodatkowym nr 7, niż interpretacja przedstawiona wyżej, naruszałaby bowiem zasadę, iż przepisy układu ponadzakładowego nie mogą być mniej korzystne niż przepisy ustawy, wynikająca z art. 9 § 2 kp.

Reasumując Sąd Okręgowy stwierdził, iż Przedsiębiorstwo (...) nie mogło skutecznie odstąpić od wypłacania deputatu węglowego byłym pracownikom oraz innym osobom dotychczas uprawnionym do jego otrzymywania, a zatem emeryci i renciści, którzy przeszli na emeryturę z tego zakładu, są uprawnieni do ekwiwalentu pieniężnego z tytułu prawa do bezpłatnego węgla.

W niniejszej sprawie bezspornym jest, iż H. J. był pracownikiem zakładu robót (...), tj. Przedsiębiorstwa (...), uprawnionym do bezpłatnego węgla.

W ocenie Sądu jednak ubezpieczony nie przeszedł na emeryturę po okresie zatrudnienia w Przedsiębiorstwie (...), czego wymagają przepisy ustawy z dnia 6 lipca 2007r., gdyż przed przejściem na emeryturę przeszedł na urlop górniczy, wobec czego nie może nabyć prawa do spornego ekwiwalentu.

Z powyższych względów Sąd I instancji na podstawie art. 477¹⁴ § 1 kpc orzekł o oddaleniu odwołania.

Apelację od przedstawionego orzeczenia wywiódł ubezpieczony, zaskarżając wyrok w całości.

Nie formułując zarzutów, wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i przyznanie mu prawa do ekwiwalentu z tytułu prawa do bezpłatnego węgla za lata 2010-2011.

W uzasadnieniu podniósł, iż uważa, że spełnił warunki do otrzymania ekwiwalentu pieniężnego z tytułu prawa do bezpłatnego węgla za lata 2010-2011.

Jak wynika bowiem z ustaleń poczynionych przez Sąd, był pracownikiem Przedsiębiorstwa (...) w B.. W grudniu 2000r. przeszedł na urlop górniczy, a następnie w listopadzie 2003r. na emeryturę, a zatem przed dniem 1 stycznia 2007r, tj. przed datą wskazaną w ustawie z dnia 6 lipca 2007r. o ekwiwalencie pieniężnym z tytułu prawa do bezpłatnego węgla dla osób uprawnionych z przedsiębiorstw robót górniczych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja ubezpieczonego zasłużyła na uwzględnieniu.

H. J. wywodzi swoje pretensje do spornego świadczenia z przepisów ustawy z dnia 6 lipca 2007r. o ekwiwalencie pieniężnym z tytułu prawa do bezpłatnego węgla dla osób uprawnionych z przedsiębiorstw robót górniczych (Dz. U. nr 147, poz. 1031 ze zm.). Jak trafnie wskazał Sąd I instancji, akt ten nie stanowi jednak odosobnionej regulacji prawnej dotyczącej problematyki wypłaty przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych na rzecz emerytów i rencistów tego rodzaju świadczeń, będąc kontynuacją wcześniejszych rozwiązań legislacyjnych

i korespondując z unormowaniami innych ustaw traktujących o tym zagadnieniu, dlatego też interpretacji jego przepisów nie można zawęzić do wykładni językowej

z pominięciem rysu historycznego i wykładni systemowej. Szczegółowy wywód w tej kwestii Sąd Apelacyjny w Katowicach zaprezentował jednak w wielu dotychczas rozstrzyganych sprawach dotyczących ekwiwalentu pieniężnego z tytułu prawa do bezpłatnego węgla (por. wyrok z dnia 20 maja 2008r. w sprawie sygn. akt

III AUa 754/08 oraz wyrok z dnia 6 sierpnia 2008r. w sprawie sygn. akt

III AUa 1172/08), wobec czego powtarzanie go w omawianej sprawie w całości, jest zbędne.

Wypada jedynie przypomnieć, iż możliwość utraty przez emerytów i rencistów prawa do spornego ekwiwalentu powstała w związku z nowelizacją działu XI Kodeksu pracy, dokonana ustawą zmieniającą z dnia 29 września 1994r. (Dz. U. nr 113, poz. 574).

Zgodnie z art. 9 ust. 1 powołanego aktu, z upływem dwunastu miesięcy

od jego wejścia w życie utraciły moc wszystkie układy zbiorowe pracy i porozumienia o przystąpieniu do nich, zawarte przed tym dniem z tym, że w przypadku układów pochodzących sprzed daty 1 stycznia 1987r. nie było możliwości przedłużenia ich obowiązywania w dotychczasowym kształcie, natomiast w odniesieniu do pozostałych – zastrzeżono w ust. 2 powołanego przepisu dopuszczalność porozumienia podmiotów predysponowanych w świetle art. 241¹⁴ § 1 kp do zawarcia ponadzakładowego układu zbiorowego pracy o wstąpieniu w prawa i obowiązki stron tego układu bądź porozumienia.

Taki właśnie los spotkał Układ Zbiorowy Pracy dla Pracowników Zakładów(...)z dnia 21 grudnia 1991r., co do którego w dniu 3 października 1995r. zostało zawarte stosowne porozumienie, a w dacie 20 października 1995r. dokonano w myśl art. 9 ust. 7 ustawy zmieniającej – prawnej jego rejestracji tego aktu jako ponadzakładowego układu zbiorowego pracy w rozumieniu przepisów działu XI Kodeksu pracy.

Przekształcenie wspomnianego układu w ponadzakładowy układ zbiorowy pracy miało zaś ten skutek, że zgodnie z art. 239 kp, jego postanowienia znajdowały zastosowanie do wszystkich pracowników zatrudnionych w jednostkach organizacyjnych wymienionych w załączniku nr 1 do tego aktu, dwukrotnie modyfikowanego protokołami dodatkowymi nr 7 z dnia 21 listopada 1995r. i nr 9

z dnia 29 lutego 2000r. i to niezależnie od treści obowiązujących w tych zakładach wewnętrznych przepisów płacowych. W świetle art. 241²⁶ § 1 kp postanowienia zakładowego układu zbiorowego pracy nie mogą być bowiem mniej korzystne dla pracowników od postanowień obejmującego ich układu ponadzakładowego. W razie zaistnienia tego rodzaju sytuacji zastosowanie ma norma aktu wyższego rzędu, jakim jest ponadzakładowy układ zbiorowy pracy.

Odmienne rzecz miała się z układami zbiorowymi pracy i porozumieniami

o przystąpieniu do nich zawartymi przed dniem 1 stycznia 1987r., a do takich należał Układ Zbiorowy Pracy dla (...)z dnia 1 lutego 1980r. Wprawdzie regulacja art. 9 ustawy zmieniającej nie dopuszczała możliwości przedłużenia żywota tychże aktów w opisanym wyżej trybie, ale w ust. 3 tego samego przepisu zastrzeżono, iż strony uprawnione, w myśl art. 241⁽²³⁾ kp, do zawarcia zakładowego układu zbiorowego pracy mogą – do upływu terminu przewidzianego w ust. 1 – porozumieć się w kwestii włączenia uprawnień i świadczeń unormowanych w "tym" układzie bądź porozumieniu do zakładowego układu zbiorowego pracy albo odstąpienia od ich stosowania.

Zgodnie z art. 9 ust. 7 również i te porozumienia podlegały zgłoszeniu do rejestru zakładowych układów zbiorowych pracy, a jeśli ich zawarcie implikowało konieczność zmiany postanowień zakładowego układu zbiorowego pracy, zmian tych dokonywano stosownie do treści art. 241⁹ § 1 kp.

Konkludując powyższe rozważania stwierdzić należy, iż nowelizacja art. 22 ust. 2 Układu Zbiorowego Pracy dla Pracowników Zakładów (...)nie uzależniała dalszego trwania uprawnień deputatowych emerytów i rencistów, wywodzonych z postanowień tegoż aktu, od woli stron zakładowych układów zbiorowych pracy i nie pozwalała pracodawcom objętym jego unormowaniami na odstąpienie od realizacji tych świadczeń w ich wewnętrznych

przepisach płacowych. Oznaczała natomiast włączenie do powołanego aktu regulacji Układu Zbiorowego Pracy dla (...) w części dotyczącej przyznania bezpłatnego węgla osobom przechodzącym na emeryturę lub rentę pod jego rządami, ale przy respektowaniu sytuacji prawnej zaistniałej z wyniku zastosowania przez partnerów społecznych art. 9 ust. 3 ustawy zmieniającej dział XI Kodeksu pracy.

Jeżeli zatem podmioty uprawnione do zawarcia zakładowego układu zbiorowego pracy w drodze stosownych porozumień odstąpiły do dnia 25 listopada 1995r. od realizacji postanowień "starszego" układu, nie zostały objęte regulacją

art. 22 ust. 2 pkt 1 ponadzakładowego układu zbiorowego pracy. Jeśli zaś nie skorzystały z możliwości, jaką stwarzał im w tym zakresie cytowany art. 9 ust. 3 ustawy nowelizującej – podlegały powyższemu postanowieniu układowemu i nie mogły już później wprowadzić do zakładowych układów zbiorowych prac zmian zmierzających do pozbawienia osób uprawnionych w świetle tegoż unormowania wypłaty spornego deputatu.

Włączenie postanowień Układu Zbiorowego Pracy dla (...) do Układu Zbiorowego Pracy dla Pracowników Zakładów (...), przekształconego uprzednio w ponadzakładowy układ zbiorowy pracy, implikowało wzmocnienie ochrony uprawnień deputatowych emerytów i rencistów objętych tą regulacją w stosunku do tej, jaką dawała im wcześniejsza inkorporacja tych unormowań do zakładowych układów zbiorowych pracy.

Należy jednak odróżnić porozumienie, o jakim traktuje wspomniany art. 9 ust. 3 ustawy zmieniającej, od rezygnacji w dawnych zakładowych umowach zbiorowych z deputatów i innych świadczeń oraz ekwiwalentów pieniężnych za nie, do czego upoważniał (ale tylko w odniesieniu do osób pozostających w zatrudnieniu, albowiem dla nich zawierana była tego rodzaju umowa) art. 22 ust. 1 ustawy z dnia 26 stycznia 1985r. o zasadach tworzenia zakładowych systemów wynagradzania (tekst jednolity: Dz. U. z 1990, nr 69, poz. 407).

Jeśli nawet obowiązująca w danym zakładzie zakładowa umowa zbiorowa, przekształcona następnie w myśl art. 5 ust. 1 pkt 2 ustawy zmieniającej dział

XI Kodeksu pracy w zakładowy układ zbiorowy pracy, nie przewidywała możliwości wypłaty deputatów na rzecz emerytów i rencistów, to fakt nie skutkował automatycznego pozbawienia uprawnień w tym zakresie osób, które przeszły na emeryturę lub rentę pod rządami dawnych układów zbiorowych, skoro – jak wskazano wyżej – nie były one adresatami owych umów (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 marca 1986r., III PZP 4/86, OSNCP z 1987, nr 1, poz. 15). Odstąpienie od realizacji przedmiotowych świadczeń wobec tego kręgu podmiotów, będące negatywną przesłanką objęcia emerytów i rencistów unormowaniem art. 22 ust. 2 pkt 1 Układu Zbiorowego Pracy dla Pracowników Zakładów(...) wymagało zawarcia porozumienia w trybie art. 9 ust. 3 ustawy zmieniającej i jego zarejestrowania przez Okręgowego Inspektora Pracy.

Przechodząc do rozpoznawanej sprawy stwierdzić należy, iż skoro ubezpieczony wywodził swoje pretensje deputatowe z postanowień Układu Zbiorowego Pracy dla Pracowników Zakładów (...) z dnia 21 grudnia 1991r., to istota problemu sprowadza się do tezy, iż jego był pracodawca – Przedsiębiorstwo (...) w B. nie mógł skutecznie odstąpić od stosowania świadczeń wynikających z unormowań tego aktu w trybie określonym w art. 9 ust. 3 ustawy nowelizującej dział XI Kodeksu pracy.

W tym stanie rzeczy nie budzi wątpliwości, iż H. J. jest osobą uprawnioną w rozumieniu cytowanej ustawy z dnia 6 lipca 2007r. o ekwiwalencie pieniężnym z tytułu prawa do bezpłatnego węgla dla osób uprawnionych z przedsiębiorstw robót górniczych i dochodzone świadczenie faktycznie mu przysługuje.

Jednocześnie, wbrew odmiennemu stanowisku Sądu I instancji, powyższej oceny nie zmienia okoliczność, iż nabycie przez skarżącego z dniem(...) uprawnień do górniczej emerytury, poprzedzone było korzystaniem przez niego w okresie od 1 grudnia 2000r. z urlopu górniczego.

Uszło bowiem uwadze tego Sądu, iż stosownie do treści art. 21 ust. 1 powołanej przez Sąd Okręgowy ustawy z dnia 26 listopada 1998r. o dostosowaniu górnictwa węgla kamiennego do funkcjonowania w warunkach gospodarki rynkowej oraz szczególnych uprawnieniach i zadaniach gmin górniczych (Dz. U. nr 162,

poz. 1112 ze zm.) urlop górniczy, o którym mowa w art. 20 ust. 1 pkt 1 tej ustawy, przysługiwał pracownikowi zatrudnionemu pod ziemią u pracodawcy objętego Układem Zbiorowym Pracy, któremu ze względu na wiek, łączny staż pracy oraz staż pracy pod ziemią wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, brakuje nie więcej niż pięć lat do nabycia prawa do emerytury przed dniem 1 stycznia 2007r. – w wymiarze do lat pięciu.

Redakcja powołanego wyżej przepisu oznacza tym samym, iż urlop górniczy przysługiwał wyłącznie pracownikowi, a więc osobie pozostającej w stosunku pracy, zaś jego uzyskanie nie powodowało ustania stosunku pracy, który ulegał rozwiązaniu dopiero z upływem okresu udzielonego urlopu górniczego, na co w omawianym przypadku wskazuje znajdujące się w aktach organu rentowego zaświadczenie pracy z dnia 10 września 2003r. potwierdzające, iż H. J. jest zatrudniony

w Przedsiębiorstwie (...) S.A. w B. nieprzerwanie od

8 października 1974r. do nadal, z tym, iż od 1 grudnia 2000r. korzysta z urlopu górniczego.

Wobec powyższego przyjęcie przez Sąd I instancji, iż ubezpieczony nie przeszedł na emeryturę po okresie zatrudnienia w Przedsiębiorstwie (...) S.A. w B. uznać należy za nieprawidłowe, czyniące jego apelację w pełni uzasadnioną.

Jedynie na marginesie – odnosząc się do wskazanych w uzasadnieniu kontrolowanej decyzji przyczyn odmowy przyznania odwołującemu prawa do spornego ekwiwalentu, Sąd Apelacyjny zwraca uwagę, iż w niniejszej sprawie nie znajduje zastosowania art. 3 ust. 1 wspomnianej na wstępie ustawy o ekwiwalencie pieniężnym z tytułu prawa do bezpłatnego węgla dla osób uprawnionych

z przedsiębiorstw robót górniczych stanowiący, iż omawiany ekwiwalent nie przysługuje osobom uprawnionym, których roszczenia z tytułu prawa do bezpłatnego węgla zostały zaspokojone przed dniem wejścia w życie ustawy – mimo wliczenia pełnej wartości ekwiwalentu węglowego do podstawy wymiaru emerytury ubezpieczonego.

Pomijając fakt, iż uwzględnienie przedmiotowego składnika wynagrodzenia odwołującego w podstawie wymiaru jego świadczenia znajdowało uzasadnienie

w obowiązujących ówczesnie przepisach regulujących omawiane zagadnienie, zdaniem Sądu Apelacyjnego przede wszystkim użyte w cytowanym wyżej

przepisie pojęcie zaspokojenia spornego roszczenia rozumieć należy

nie jako wliczenie jego równowartości do podstawy wymiaru emerytury lub renty,

ale wyłącznie jako spełnienie świadczenia albo przez byłego pracodawcę

w formie przewidzianej w postanowieniach Układu Zbiorowego Pracy dla Pracowników Zakładów (...), tj. w naturze lub równoważniku pieniężnym,

albo przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych w postaci ekwiwalentu pieniężnego,

np. w wykonaniu wyroku sądowego wydanego w nawiązaniu do orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego z dnia 12 grudnia 2005r. (SK 20/04, OTK-A z 2005,

nr 11, poz. 183).

Z przedstawionych względów Sąd Apelacyjny zmienił zaskarżony wyrok oraz poprzedzającą go decyzję organu rentowego na mocy art. 386 § 1 kpc orzekając, jak w sentencji.

/-/SSA M.Procek /-/SSA A.Grymel /-/SSA J.Pietrzak

Sędzia Przewodniczący Sędzia

JR